

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Buchenwald-monumentet, rejst i den tidligere koncentrationslejr ved Weimar. Lejren vil i Danmark især være kendt, da det var hertil de danske politifolk deporteredes.

Holmegaard

Avlsgaard

HOLME OLSTRUP

ALLERSLEV KRO

(mellem Præstø og Møn)
Naturskøn egn

Kroanretning kr. 8,50
ALLERSLEV - TELF. ENGHAVE 88

Giesegaard gods

KVÆRKEBY

LOLLAND-FALSTERS KONTORFORSYNING

Nykøbing F.

L. NIELSEN BAGERMESTER

Nr. Vedby - Nr. Alslev

H. J. ANDERSEN URMAGER

Horbelev

HOLBECKS FAJANCEFORRETNING AKTIESELSKAB

Odense

ALFRED NEJSUM

Aut. SMC-forhandler
Østervraa

JENS JENSEN MANUFAKTUR HERREEKVIPERING

Østervraa

KAMMERATERNES HJÆLPEFOND

Stiftet 1945

PROTEKTOR: HS. KGL. HØJHED PRINS AXEL

Fondens kontor: St. Kannikestræde 10, Kbh. K.
(kontortid: 10—15, undtagen lørdag).

Telf.: Om dagen Minerva 1336, om aftenen Ordrup 5075 — Postkonto 780.

Medlemmer: Iflg. fundatsens § 4 kan som medlemmer af fonden kun optages danske statsborgere, der grundet aktiv indsats i frihedskampen i besættelsestiden har været indsat i danske eller tyske fængsler eller i danske eller tyske fange- eller koncentrationslejre. Danske sydslesvigere, der ikke har dansk indfødsret, men iøvrigt opfylder betingelserne, kan også optages, ligesom personer med norsk indfødsret, der har været bopiddende i Danmark og har øvet aktiv indsats i frihedskampen, også kan optages som medlemmer.

Formål: Iflg. fundatsens § 14 skal de midler, fonden har til rådighed til uddeling, fortrinsvis komme deporterede, sekundært alle de, der som følge af deltagelse i frihedskampen har været arresteret og interneret, til gode tilligemed disse sidstes efterladte. Kammeratskabshjælpen ydes til: 1) Kammerater, hvis helbred på grund af frihedskampen har lidt sådan skade, at de ikke økonomisk er i stand til at give deres børn den uddannelse, som de ellers ville have fået. 2) Børn efter faldne kammerater. — Beløbet skal fortrinsvis anvendes til at give børnene en uddannelse som den, deres fader ville have givet dem, hvis han var forblevet i live. 3) Tilskud til særlige formål udover de ovenfor under 2) nævnte til kammeraternes enker og børn. 4) Tilskud navnlig som hjælp til studieophold, rekreationsophold her i landet eller i de andre nordiske lande — og andre lignende øjemed.

Forretningsudvalget:

Formand: Konsul, advokat Kaj V. Dahl, Vitus Berings Plads 1, Horsens.
Næstformand: General Fl. B. Larsen, Kastellet, København Ø.

Kasserer: Statsaut. revisor H. C. Steen Hansen, St. Kannikestræde 10, Kbh.
Leder af fondens kontor: Arkitekt H. Kornbeck, Ordrup Jagtvej 137, Charlottenlund. Ordrup 5075.

Sekretær: Overlærer Johs. Fosmark, Slagelsegade 9, 2., København Ø.

Den øvrige bestyrelse:

Pastor Aage E. Damtoft, Vesterbro 76, Aalborg.

Bankfuldmægtig Olav Holst, Bengtstasvej 6, Hellerup.

Seminarirektor, cand. mag. Paul Holt, Århus.

Landsretssagfører Otto Jespersen, Store Torv 16, Århus.

Arkitekt P. A. Johansen, Bernstoffslunds allé 80, Charlottenlund.

Oberst K. Kjeldsen, Odense.

Tandteknikermester Leo Kæraa, Banegårdspladsen, Århus.

Bibliotekar O. Leth, Johnstrupvej 8, Sorø.

Aut. vand- og gasmester Johs. Loft, de Mezasvej 18, Århus.

Førstelærer P. E. Mahler, Nr. Søby, Fyn.

Distriktslæge Børge Næsted, Scoresbysund, Grønland.

Kontorchef O. Olesen, Grønnegade 20, Herning.

Landsretssagfører H. Rambusch, Kongensgade 49, Esbjerg.

Pastor Poul Riis, Rosenvængets Sideallé 5, København Ø.

Dommer K. Thestrup, M. F., Herning.

BLADET PIGTRAAD

Organ for og udgivet af Kammeraternes Hjælpefond. Udkommer med 12 numre årligt. Abonnement 15 kr. pr. år. (Girokonto 780 kan benyttes ved bestilling af abonnement).

SEKRETARIAT

Ekspedition, abonnements- og annonceafdeling: St. Kannikestræde 10, København K. (kontortid 10-15).
Minerva 1336.
Kontoret har lukket om lørdagen.

REDAKTION

Ansvarshavende redaktør: Overlærer Johs. Fosmark. (Medlem af Dansk Fagpresseforening), Slagelsegade 9, 2. København Ø. Telefon: Øbro 8537 (træffes bedst 17,30-18,30).

FORRETNINGSFØRER FOR BLADET

Arkitekt Henning Kornbeck, Ordrup Jagtvej 137, Charlottenlund.
Telefon: Ordrup 5075.

TRYKKERI

A/S Folketidendes Bogtrykkeri,
Ringsted.

Afleveret til postvæsenet den 25. aug.

INDHOLD:

	Side
Sådan oplevede arveprins Knud den 29. august 1943	115
Bøddel afgiver vidnesbyrd	118
„Fører“ efterlyses	121
De 11 fra Rorup	123
Den tyske folketingsmand i Nordslesvig skriver.....	123
Fik fængslets nøgler med hjem ...	127
Dagbogsblade	129
Dansk kommuneskole opretter eget frihedsmuseum	131

Sådan oplevede Arveprins Knud natten til 29. august.

Arveprinsen fortæller om de dramatiske begivenheder på Sorgenfri og ved Kongehunden.

Vejret var usigtbart, regnfuldt og mørkt natten mellem den 28. og 29. august 1943. Det vejr var ønskevejr for de tyske, militære myndigheder, der netop denne nat satte alle kræfter ind i Danmark. Hæren og flåden blev afvæbnet, og der stod heftige kampe omkring Amalienborg, før det danske militær måtte bøje sig for overmagten.

Mange af disse begivenheder fra denne nat er forlængst kendt, men det er aldrig blevet tilstrækkeligt værdsat, hvor dygtigt flåden lod sine skibe sænke, og hvor mange våben, der gik de tyske næser forbi, fordi kommandanterne rundt om i landet i god tid havde sørget for at få våbenene bort — eller de var ødelagt, før tyskerne fik fingre i dem.

Der har været skrevet meget om kampene omkring Amalienborg i morgentimerne den 29. august, da Livgarden helt modigt forsvarede sig, og den blev kraftigt støttet af tillilende folk, som på en eller anden måde nåede ind bag barrikaderne —

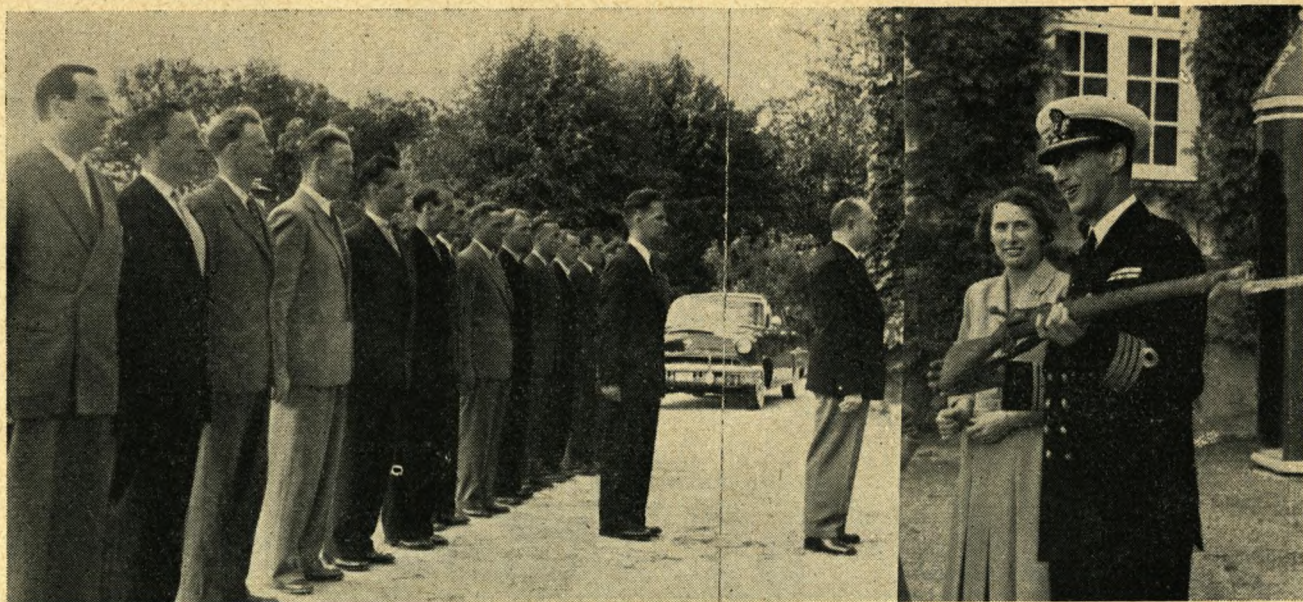
nogle endog gennem kloaksystemet under de kongelige slotte. Mindre kendte er begivenhederne omkring Sorgenfri, hvor kong Christian, dronning Alexandrine og arveprins Knuds familie opholdt sig.

Arveprins Knuds forbindelse til frihedsbevægelsen, som holdt ham uderrettet om begivenhederne, er vel også blevet kendt i årene, der er gået efter krigen. Selv tyskerne var ikke i tvivl om arveprinsens indstilling i dagene indtil den 29. august og tiden, der fulgte, fordi arveprinsen altid plejede at slå vinduerne op, når han havde fået radioen indstillet på nyhederne fra London, fordi arveprinsen ønskede at så mange som muligt skulle høre det sidste nye. Da tyskerne havde overtaget vagten, kunne der fortælles beretninger om, hvordan tyske vagtposter udenfor listede sig hen under arveprinsens vinduer, for ikke at gå glip af de sidste beretninger fra BBC.

Arveprinsen smidt ud to gange.

Men her skal kun fortælles om timerne, indtil den tyske overtagelse af hele magten i Danmark, nemlig begivenhederne i tidsrummet fra den 28. til den 29. august. Og vi lader arveprins Knud selv fortælle, hvordan han oplevede den 29. august's komme.

— Det var et herrens vejr den nat, siger arveprinsen. Det regnede, så sigtbarheden var ringe og dertil kom, at det var mere mørkt end sædvanligt i slutningen af august. Personlig oplevede jeg dog ikke den 29. august på Sorgenfri, fordi jeg på det tids-

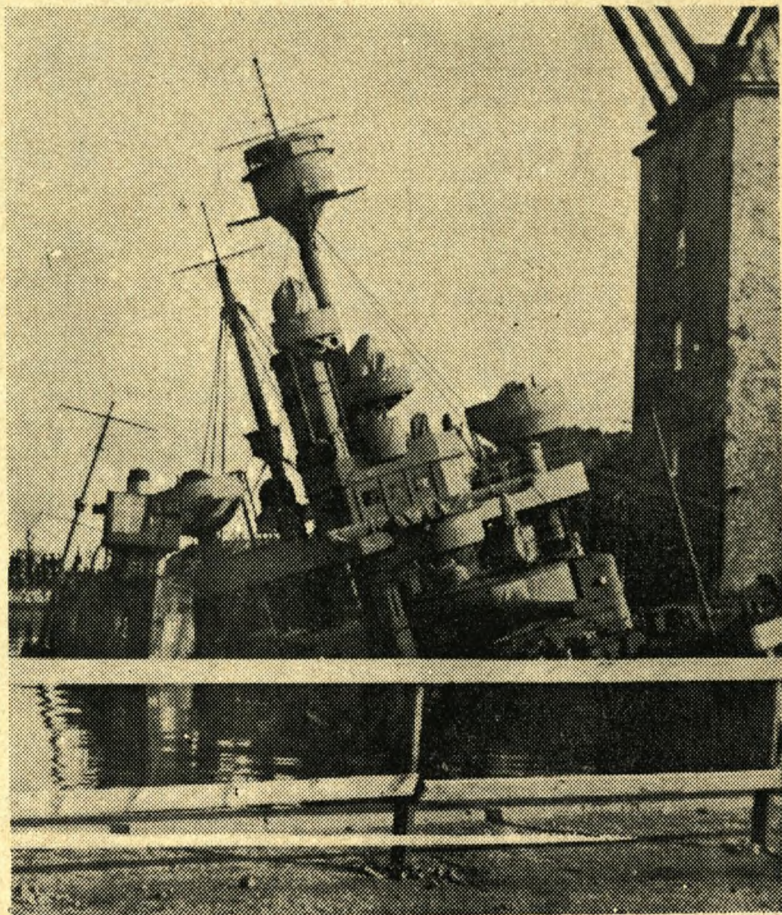

På Sorgenfri slot modtager arveprins Knud på 10-årsdagen for de dramatiske begivenheder omkring slottet de gardere, der i 1943 holdt vagt ved slottet. Arveprinsen holder i sin hånd et gardergevær fra den historiske dag.

punkt var chef på Kongelundsfortet, og jeg opholdt mig derude, da tyskerne gik til angreb. Jeg var chef på Dragørfortet, da tyskerne kom her til landet den 9. april, og den 29. august var jeg chef på Kongelundsfortet, så jeg kom til at opleve, at jeg blev smidt ud to gange.

Da tyskerne fik afslag.

Begivenhederne d. 29. august kom naturligvis ikke bag på mig. Vi kendte jo de forskellige forberedelser, og jeg husker, at min far kaldte mig ind til sig på Sorgenfri om aftenen den 28. august. Om eftermiddagen havde den tyske ambassadør, dr. Werner Best, fremsat sine krav overfor regeringen, og man havde besluttet at afvise tyskerne. I samtalen med min far underrettede han mig om alt det, der var sket, så jeg var forberedt på det værste. Far og mor opholdt sig på Sorgenfri, og min familie boede i kavalerbygningen, mens jeg selv tog tilbage til Kongelundsfortet til mine soldater. Jeg havde aftalt med prinsessen, Caroline Mathilde, at hun skulle ringe til mig hver halve time natten igennem, så jeg blev holdt underrettet om begivenhederne omkring slottet. Og jeg havde også forbindelser til Amalienborg, hvor min bror boede med sin familie.

Fra den skelsættende dag i Danmarks nyere historie, den 29. august 1943. Den danske flådes officerer ville ikke aflevere skibene til de tyske marinefolk, men ødelagde dem, så tyskerne kun fandt sænkede skibe på Holmen.

— Nu går det løs, sagde prinsessen.

Tyskernes angreb på Sorgenfri satte ind omkring kl. 3,50. Netop på dette tidspunkt havde jeg prinsesse Caroline Mathilde i telefonen.

— Nu går det løs, sagde prinsessen. De skyder med maskingeværer, men så kunne jeg i telefonen høre, at de også brugte 20-millimetre, og jeg sagde derfor, at prinsessen omgående skulle søge dækning. Jeg var klar over, at murene ikke ydede beskyttelse for 20-millimetre. Prinsessen nåede at fortælle mig, at tyskerne kastede håndgranater efter vagten. Og vi aftalte så, at vi senere skulle snakke sammen, når skydningen var stilnet af, så jeg kunne få underretning om, hvad der passerede.

Men ude hos os på Kongelundsfortet var alt roligt. Der viste sig ikke en tysker — ikke før sent på eftermiddagen den 29. august, men da var alle våben af betydning gjort ubrugelige.

Livgarden overgav sig aldrig.

— Men hvordan på Sorgenfri?

— Jeg var der jo ikke, så jeg kan ikke sige, hvordan begivenhederne udviklede sig. Ikke andet, end at jeg påny snakkede med prinsesse Caroline Mathilde ved 5,30-tiden. Da sagde prinsessen: — Nu er det hele forbi!

Lidt senere ved jeg, at en tysk flyvergeneral indfandt sig på Sorgenfri. Han skulle have været der, før kampene begyndte, men han var kørt forkert i det regnfulde vejr, og derfor var han kommet for sent. Han søgte en samtale med far, der naturligvis ikke rigtigt kunne se betydningen af en samtale, efter at kampene var overstået. Far morede sig også over synet af den tyske flyvergeneral, fordi han mødte op med alle sine ordener og med sabel ved siden. Far sagde til ham:

— Jeg troede ikke, at man i moderne krig brugte at gå med ordener og med sabel!

Den tyske general blev helt slået ud ved denne indledning på samtalen.

Jeg har også bagefter hørt, at tyskerne havde spurgt, om Livgarden overgav sig. Og de fik dette svar:

— Nej, men kongen har sagt, at kampene skulle indstilles. Svaret forbløffede tyskerne så meget, at de blot svarede:

— Jawohl!

Så overgivelse som sådan blev der altså ikke tale om.

Skud gennem kongens vindue.

Men heftigt var det jo gået til, såvel omkring Sorgenfri som Amalienborg. Jeg behøver vel blot at sige, at man på Rosenborg har en rude fra Sorgenfri. Der er i denne rude to skudhuller. Min mor, dronning Alexandrine, opdagede skudhullerne om eftermiddagen den 29. august, da hun så, at en ramme til et maleri var beskadiget, og da hun så foretog en nøjere undersøgelse, opdagede dronningen skudhullerne. Senere blev de undersøgt af teknisk afdeling, og det blev fastslået, at far ville være

blevet ramt i nakken, hvis han havde siddet ved sit skrivebord!

Derimod var det jo umuligt at fastslå, hvorvidt manden, der affyrede kuglerne, havde ventet, at kongen skulle blive ramt. Men far var heldigvis ikke i værelset, da kuglerne kom.

Tyskerne skød mod Kongelundsfortet.

— Og hvordan oplevede arveprinsen mødet med tyskerne på Kongelundsfortet?

— Det skete først den 29. ved aftenstide. Da vidste vi naturligvis alt det, der var sket rundt om i byen og landet. Vagterne ved fortet havde fået ordre på, at såfremt det var en tysk parlamentær, der kom, så skulle man lade ham komme ind. Jeg lå derude med en elevskole, som kun havde været inde i 14 dage, og våbenene var allerede blevet ødelagt man-

Den 29. august 1943. En af „prærievognene“ på vej til Alsøgades skole med gidsler.

ge timer i forvejen. Kun officererne bar pistol med enkelte skud i Der kom 250 tyskere til fortet. Og de var meget mere nervøse, end vi var. Da en officer kom i nærheden af indgangen, satte en vagt naturligvis nøgle i for at lukke op. Jeg går ud fra, at tyskerne misforstod dette. De troede, at det var våbnene, der gjordes klar, og de skød omgående fra to tider. Vor skildvagt blev såret — et kødsår i venstre skulder.

Vi havde jo lidt svært ved at besvare ilden, fordi våbnene forlængst

var ødelagt. Mange af dem var forøvrigt kastet i vandet, hvor de senere kunne fiskes op af frihedsbevægelsen — og de blev det også. Tre døgn senere blev jeg overflyttet til d'Angleterre, og derfra fik jeg tilladelse til at tage ud på Sorgenfri igen.

Men der oprandt en ny dag efter disse begivenheder. Jeg overtog igen både Dragørfortet og Kongelundsfortet — efter tyskerne. De fem forbandede år fik jo trods alt en ende!

H. F—k.

Bøddel afgiver vidneforklaring femten år efter sin død!

Kommandant Rudolf Höss i Auschwitz blev skudt af polakkerne, men han efterlod sig et fyldigt, skriftligt materiale, der nu vidner mod Eichmann og flere andre.

Lejrkommandanten Rudolf Höss, der i fængslet i Polen skrev verdens mest rystende selvbiografi.

Rudolf Höss døde for 15 år siden, da seks geværer i en fængselsgård i Polen gjorde det af med ham. Han var dømt til døden for massebord. Og man fik aldrig rigtig opgjort, hvor mange mennesker, han i virkeligheden havde myrdet. Mens han var næstkommanderende i Sachsenhausen, var han samtidig chef for henrettelsespelotonerne, og i Auschwitz, hvor Höss senere blev kommandant, havde han i hvert fald ledelsen af halvanden million jøders henrettelse. Men hertil kommer, at han har ladet

en mængde russiske krigsfanger dræbe foruden adskillige andre.

Men selv om Rudolf Höss er død for 15 år siden, har man alligevel hørt hans stemme i de sidste dage.

Han har været en af de meget ubehagelige hovedvidner imod Adolf Eichmann i retssalen i Palæstina. Han, såvel som mange andre af nazismens store, der forlængst er døde, har alle hævdet, at Adolf Eichmann var den egentlige leder af jøde-udryddelserne. Höss udtrykte det på den måde, at Eichmann var leder af nazismens „endelige løsning af Europas jødeproblemer“.

Rudolf Höss kendte bedre end nogen til et liv i fængsel. Dels havde han selv siddet i fængsel i sine unge dage for mord på en kammerat, og dels gjorde nazisterne ham til næstkommanderende i Sachsenhausen og senere til chef i Auschwitz. Så Höss var klar over, at man skulle beskæftige sig med noget, hvis man skulle have en chance for at udholde et fængsel. Da Höss selv efter krigen kom i polsk fængsel, gav han sig straks i kast med at beskæftige sig selv: Han begyndte at skrive sine erindringer. Han havde en fabelagtig hukommelse — ikke mindst når det drejede sig om detaljer — og i al den tid, han sad fængslet, skrev han løs af hjertens lyst. Han kaldte det en

„selvbiografi“, men han benyttede lejligheden til at fortælle om alle de henrettelser, han kunne huske. Og han fortalte en mængde om sine møder med Himmler, og om Eichmann!

For den sidstnævnte har det været meget pinligt under retsmøderne i Palæstina.

Höss fortæller nemlig om „Eichmann-programmet“ i enkeltheder. Han skildrer også, at Eichmann overværede flere af masseudryddelserne. Og det var Eichmann, der gav råd med hensyn til den hurtigste og mest effektive fremgangsmåde ved henrettelserne.

Skulle have været præst — blev bøddel.

Det manuskript, som Höss efterlod sig, da han selv havde været stillet foran geværmundingerne, er nu kommet i bogform i de fleste lande. Her i Danmark er det udgivet på Wangels forlag, og bogen hedder „Kommandant i Auschwitz“.

Det går som en klar undertone gennem skildringen, at cheferne for de tyske udryddelseslejre ikke var mennesker, men robotter. Höss bruger nemlig samme trafik som de fleste af hans medskyldige, idet han hævder, at han slet ikke kunne gøre for det, der skete. Han udførte kun ordrer fra højere myndigheder, og hvis han ikke havde gjort det, var han selv blevet stillet for en domstol — og skudt!

Höss fortæller først om sig selv. Det gik han helt anderledes her i livet end ventet. Han kom med i første verdenskrig, og han skildrer indgående den første træfning — første gang, han skød et menneske, og de følelser, der ved den lejlighed besatte ham. Han siger også, at det oprindelig var meningen, at han skulle have været præst.

Hvis han var blevet det — i stedet for bøddel — hvis Himmler, Hitler og Eichmann aldrig var kommet til magt, havde mange millioner menneskeliv været sparet!

Höss kæmpede for at redde sit liv i fængslet i Polen. Det lykkedes ikke. Hvis den dom, han fik, var uretfærdig, må det være, fordi den var for mild. Han blev b a r e skudt.

Nu kæmper Eichmann for at redde

sit liv i Palæstina. Uanset hvilken dom han får, vil også den være for mild. Det fremgår klart af de ud-sagn, man har fra Höss, såvel som af de mange andre vidneudsagn, der er fundet frem imod ham.

Bøddel i Sachsenhausen.

Höss kan ikke lade være at fortælle om reaktionerne hos de forskellige, han skulle henrette. Hans tid som bøddel begyndte i Sachsenhausen. Det fremgår af hans skildring, at de folk, der lettest gik i døden, var tilhængere af Jehovas Vidner. Om dem siger Höss, at de „nærmest var jublende glade“, når de fik forkyndt deres dødsdom, og når den skulle fuldbyrdes. De „almindelige“ forbrydere var rædselsslagne, når de skulle dø, mens de fleste andre gik i døden med ophøjet ro.

Det er betegnende for folk af Höss' type, at han bruger plads til at fortælle om, hvor meget han i virkeligheden var imod at straffe folk, eller at se på, at folk blev straffet. Han fortæller om, at det virkede modbydeligt på ham at se folk få „stokkeslag“, men han siger også, at der var „tilstrækkeligt af folk“ blandt hans kolleger, som nød denne straffeform.

Om selve fangenskab, livet bag pigtråd, siger han, at den værste form for straf var, når fangerne ingen arbejde havde, og han fortsætter:

— Det er en kendsgerning, at det ikke er de fysiske genvordigheder, der gør tilværelsen så vanskelig for en fange, men frem for alt de uud-sleltelige psykiske indtryk, som de modtager under nogle ligegyldige eller ondskabsfulde individer blandt bevogtnings- og opsynspersonalet.

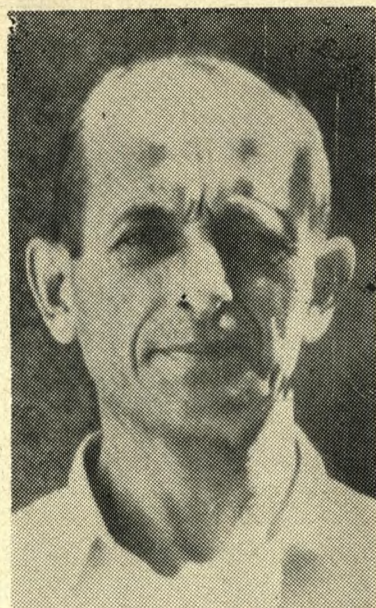
Hans skildring er bygget sådan op, at man får et tydeligt indtryk af, hvordan koncentrationslejrenes psykiske nedbrydning af fangerne er tilrettelagt i enkeltheder.

Henrettelserne.

Höss kom til Sachsenhausen som adjudant, og umiddelbart efter krigs-udbruddet blev han leder af henrettelserne i lejren. I denne lejr benyttede man sig af skydning, og han fortæller i detaljer om de første henrettelser. De blev dengang udført af 3

mand, mens Höss selv gav „nådeskuddet“, men, skriver han videre, næsten hver eneste dag måtte jeg træde an med min eksekutionspeloton. Det drejede sig for det meste om folk, der havde nægtet at arbejde i krigens tjeneste, eller såkaldte sabotører. Et tilfælde gjorde særlig stærkt indtryk på Höss. Det var en SS-fører, politifunktionær, som Höss havde haft en hel del med at gøre, og som han en aften havde siddet og snakket meget sammen med. Næste dag kom denne SS-fører selv som fange og skulle skydes øjeblikkelig, fordi han havde været for eftergIVEN overfor en fange. Om hans henrettelse skriver Höss: — Hvordan jeg rolig og fattet kunne give ordre til at fyre, fatter jeg endnu ikke. Skælvende af indre ophidselse formåede jeg næppe at sætte pistolen mod hans tinding for at give ham nådeskuddet, men det lykkedes mig at få så megen kontrol over mig selv, at de tilstedeværende ikke bemærkede noget på-faldende!

Höss fortæller også om to brødre ved navn Sass, som i sin tid vakte temmelig megen opsigt i Danmark for en række utrolige indbrud her i landet. De havde adskillige straffe bag sig for tilsvarende forbrydelser i andre lande, og fra Danmark blev de udleveret til Tyskland, hvor en domstol idømte dem henholdsvis 10 og 12 års tugthus. To dage efter dommen blev de afhentet i fængslet og kørt ud til Sachsenhausen for at blive skudt. De protesterede begge på det kraftigste og henviste til dommen, og de kæmpede voldsomt imod, da de skulle føres hen til pælen, hvor Höss måtte lade dem binde. Det er det eneste tilfælde, hvor Höss rent ud siger: — „Jeg var jublende glad, da jeg kunne give ordre til at skyde“. Ellers giver denne mærkværdige mand altid udtryk for, at han nærmest var imod henrettelserne. Han fortæller videre om en sædelighedsforbryder, der havde kvalt en 8 års pige, og som for denne forbrydelse blev idømt tugthusstraf, men som uden hensyn til dommen alligevel blev ført til henrettelse. Han hylede og skreg om benådning — et afskyeligt syn, siger Höss. Jeg måtte lænke

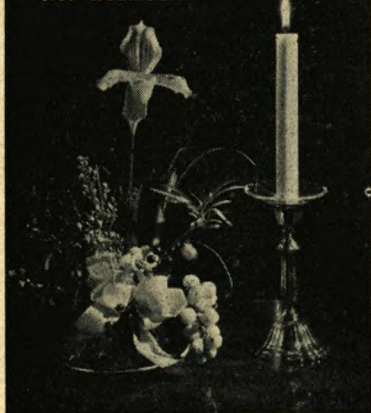
Massemorderen Adolf Eichmann ind-tager i Höss's selvbiografi en frem-trædende plads. Skildringen er i dag af fundamental betydning.

ham til pælen. Höss fortsætter: — „Var disse amoralske fyre måske bange for det hinsidige — ellers kan jeg ikke finde nogen forklaring på deres opførsel — alle andre tog dommen roligt og fattet“.

Höss gav 1½ million giftgas.

Efter at have skildret adskillige henrettelser, fortæller Höss om sin tid som kommandant i Auschwitz, hvor han forestod henrettelsen af halvanden million. Han prøvede først virkningen af de forskellige gasarter på nogle få tusinde russiske fanger, og han skildrer, hvor glad han var for, at man fandt frem til hurtigt virkende giftgas. Om dette siger han: — Jeg har altid gruet for henrettelse ved skydning, når jeg tænkte på de store tal, henrettelserne ville komme op på, og især på kvinderne og børnene. Jeg var beroliget ved tanken om, at vi kunne spares for sådanne blodbad. Jeg tænkte ofte på Eichmanns skildring af, hvordan specialkommandoerne mejede jøderne ned med maskingeværer og maskinpistoler. Grusomme scener havde udspillet sig: Folk, som løb efter at være blevet skudt, aflivning af dem, der kun var blevet såret, ikke mindst kvinder og børn. Hyppigt begik medlemmer af vore specialkommandoer

Det levende Lys
ASP-HOLMBLAD

A/S Sthyr & Kjær

KØBENHAVN

Byens Kliche Anstalt

FREDERIKSSUNDSVEJ 269

BRØNSHØJ

ALLIANCE

Elektrisk installations
aktieselskab

KØBENHAVN

M. Sørensen

VIBEVEJ 31
KØBENHAVN NV

M. J. Grønbech & sønner A/S

KØBENHAVN

HILBERT SMEDE- & MASKINVÆRKSTED

Aktieselskab

ØSTBANEGADE 181 - KØBENHAVN Ø

H. Hoffmann & Sønner A/S

ENTREPRENØRER - CIVILINGENIØRER

MALTEGAARDSVEJ 24 - GENTOFTE

ARKITEKTER

Poul Pedersen - Chr. Haslebo

SYMFONIVEJ 13 - HERLEV

SØFARTS-FÆLLESINDKØB A/S

TELEFON HI. 1088

DYBBØLSGADE 34 - KØBENHAVN V

BECKMANN & JØRGENSEN
København

ATELIER ALFA
LYSKOPIERINGSANSTALT
Frederiksborggade 1 - København K

INGENIØRFIRMAET
INDUSTRIKONTROL
Hjørringgade 35 - København Ø

ORANA KONSERVERS A/S
Vibeholmsvej 26 - Glostrup

MICHELIN GUMMI COMPAGNI
Indertoften 7 - København - Vanløse

selvmord, fordi de ikke kunne udholde at vade gennem blod, og andre blev sindssyge. De fleste af disse særkommandoer klarede sig igennem det frygtelige arbejde ved at indtage uhyggeligt store kvanta alkohol.

Kvinderne gemte deres spædbørn.

I foråret 1942 kom de første af Eichmann-transporterne, jøder som skulle udryddes. Höss fortæller i detailler, hvordan man lod dem klæde sig af, og hvordan de førtes til henrettelsesstederne, og han nævner en række rystende eksempler. Mange kvinder gemte deres spædbørn i tøj-bunkerne, når de selv skulle føres ind, og SS-mændene skulle altid se ekstra godt efter i tøjet. Han fortæller om, hvordan mange små børn gik ind i gaskamrene med et stykke legetøj i hånden.

Jeg har også bemærket kvinder, siger han videre, der vidste, hvad der ventede dem, og alligevel formåede de at skæmte med deres børn og snakke sødt til dem, mens angsten for døden stod malet i deres øjne. En kvinde trådte engang, da hun kom forbi, tæt hen til mig, og idet hun pegede på sine fire børn, der pænt holdt hinanden i hænderne, hviskede hun: „Hvordan kan I få jer selv til at dræbe disse skønne og kære børn? Har I da slet ikke hjerte i livet?“

Videre fortæller Höss: — Fra foråret 1942 gik i hundredevis af blomstrende mennesker uden selv at vide det ind til døden i gaskamrene under de blomstrende frugttræer ved gården i Auschwitz. Dette billede på livs opståen og undergang, står klart i min erindring den dag i dag. De hundreder blev til tusinder, tusinder blev til millioner. Man udpegede jøder til særkommando, som skulle føre andre jøder ind i døden, og de gjorde det altid på den måde, at de holdt ofrene uvidende så længe som muligt. Når særkommandoerne havde været med til tilstrækkeligt mange henrettelser, lod man dem henrette og dannede nye særkommandoer.

Eichmann var selv med.

Det fremgår gang på gang, at det var Eichmann, der sendte disse millioner i døden, og Eichmann spurgte

ved flere lejligheder Höss om, hvordan de forskellige tog på det, han kaldte „den endelige løsning“ på jødespørgsmålet. Eichmann fortalte om, hvordan man andre steder havde valgt at stuve jøder sammen på lastbiler i lukkede kasser, og så ledte man blot bilens udstødning ind i kasserne, og efter et stykke tids forløb var de fleste døde. Den metode var ikke nær så human som fremgangsmåden i Auschwitz, hvor man anvendte en gasart, der hed „Cyklon B“. Eichmann havde selv overværet nogle af henrettelserne. Höss fortæller, at de højeste tal, man nåede at udrydde ved gasning på et enkelt døgn, lå lidt over 9.000.

— Selv har jeg aldrig kendt de samlede tal fra disse henrettelser, og jeg har ingen holdepunkter for at kunne nævne dem, siger Höss. Jeg erindrer udelukkende tallene fra de større aktioner, som jeg gentagne gange hørte Eichmann nævne dem. Det var fra Øvre-schlesien 250.000, fra Tyskland og Theresienstadt 100.000, Holland 95.000, Belgien 20.000, Frankrig 110.000, Grækenland 65.000, Ungarn 400.000 og Slovakiet 90.000.

Eichmann benægter.

Anklagemyndigheden i retssalen i Palæstina har gang på gang foreholdt Eichmann, kommandant Rudolf Höss' udtalelser fra denne „selvbiografi“, men Eichmann har lige så konstant svaret:

— Jeg er aldeles uskyldig!

— Vidste De ikke, at disse millioner af mennesker, som deres kommando fangede, blev sendt i døden, spurgte anklagemyndigheden.

— Jeg gættede på det, svarede Eichmann, men jeg er uskyldig, for jeg udførte kun de ordrer, jeg selv havde modtaget. Og hvis jeg ikke havde gjort det, var jeg selv blevet henrettet.

— Hvorfor kalder Höss og alle de andre, der har afgivet vidnesbyrd, hele denne udryddelsesprocedure for „Eichmann-programmet“? spurgte anklageren.

— Hvor skulle jeg vide det fra? svarede Eichmann. Forklaringen kan dog være den, at jeg var leder af det

kontor, der forestod aktionerne, og så tilføjede denne mand, der ialt har udryddet mellem 5 og 7 millioner mennesker:

— Jeg forsikrer, jeg kunne ikke gøre en kat fortræd!

H. F—k.

»Fører« i tyske k-z-lejre efterlyses

Lejrene er vanskelige at finde på de autoriserede kort.

Læge H. J. Vestergaard, Nordby, Fanø, skriver:

Fanø den 6.-8. 61

Under bilture mod syd gennem Tyskland har jeg flere gange tænkt på at opsøge KZ-lejrene, men har aldrig kunnet finde praktiske oplysninger på kort, i brochurer eller „førere“ om beliggenhed, åbningstider o.s.v.

I år har jeg derfor henvendt mig til et stort rejsebureau, der imidlertid har svaret mig, at „der ikke findes noget turistmateriale om KZ-lejrene, skønt enkelte af dem er indrettet som mindeparker.“

Ganske vist er KZ-lejrene ikke turistattraktioner i sædvanlig forstand, men jeg vil dog mene, at der burde findes en fortegnelse til brug for interesserede med oplysninger om beliggenhed, adgangsveje, åbningstider og med et kort resume af lejrens „historie“.

Var det ikke en opgave for „Pigtraad“ at lade en sådan trykke her i bladet?

Med venlig hilsen

H. J. VESTERGAARD.

Vi har flere gange fået lignende henvendelser, hvilket tyder på, at ønsket er ret udbredt, og vi skal gerne efterkomme opfordringen.

Måske var det rigtigst både at bringe fortegnelsen her i bladet samt i et særtryk. Med henblik på rejser i 1962 var det nok bedst at bringe stoffet i januar/februar 1962.

Red.

Dana Sko

KLINGSEYVEJ 15 B
KØBENHAVN - VANLØSE

Byens Kliche Anstalt

FREDERIKSSUNDSVEJ 269
KØBENHAVN - BRØNSHØJ

**Chr. Olsen
& Meilgaard Mortensen**

VODROFFS TVÆRGADE 6
KØBENHAVN V

DAMECA

SKALBAKKEN 8
KØBENHAVN - VANLØSE

Julius Guldmanns eftfl.

KORSØR

**CARL INSBY
PAPIRHANDEL**

Livjærgergade 21 - København Ø

Lieberkind's **URE - OPTIK**

SCANDINAVIAN PHOENIX A/S

ved B. MØRCH
VESTERBROGADE 65 - KØBENHAVN V.
VÆRKTØJSMASKINER

AKTIESELSKABET

Hjørring Diskontobank

SPAREKASSEN FOR HJØRRING BY OG OMEGN

PEDERSHAAB MASKINFABRIK A/S

HENRIK BECN

**AKTIESELSKABET
PEDERSHAAB JERNSTØBERI**
Brønderslev

**BRØNDERSLEV
SPAREKASSE**

JACOB SKO
— et skridt foran
Brønderslev

JOHS. ANDERSEN
Aut. General Motors-forhandler
Brønderslev

**CEMENTSTØBERIERNES
REDSKABSFORSYNING**
Brønderslev

GARDEROBE PRESSEN
ved Poul Rod
Brønderslev

**K. V. HAAGENSEN
SMEDE- og MASKINFORRETNING**
Kirkegade 7 - Struer

**EINER BERTELSEN
TAPET og FARVE**
Brønderslev

PREBEN PEDERSEN
Slagter- og viktualieforretning
Vestergade 1 - Struer

**A/S O. BENDIX
TØMMERHANDEL**
Struer

**ERIK EJLERTSEN
INGENIØR M. AF I.**
Kirkegade 3 - Struer

De 11 fra Rorup mindet

Smuk højtidelighed 17 år efter Gestapos udåd

Rorup-stenen ved Roskilde landevej hædrer mindet om de 11, der af tysk gestapo blev skudt ned bagfra. Også i år samledes en stor flok til en højtidelighed på årsdagen for begivenheden.

Ved Rorup-stenen ved Roskilde landevej i nærheden af landsbyen Osted samledes onsdag aften den 9. august en stor flok, i hvilken især ungdommen fra Osted Efterskole med deres forstander Niels Pedersen i spidsen.

Man sang: Altid frejdig, og sognepræst Johs. Bjerrum, Rorup, talte. Han sagde:

Velkommen herud på hovedvej 1 denne skønne augustaften med sol og sommer.

Der er i år eet ord, der ligesom trænger sig på ganske af sig selv ved en niende august 1961. Ikke mindst når man betænker hele udviklingen i vort land, i Europa. Utvivlsomt er det en skelsættende tid i vort folk — også virkelig en historisk tid. Ordet er frihed.

Der er en tendens til fra højeste sted, hvor udviklingen lægges ind i sin bane at give udtryk for, at „man skriver historie“. Men det er altid farligt, og navnlig vokser altid fa-

ren for, at man gør sig til herre over den historiske linie og bestemmer dens gang ad ikke altid netop den vej, hvor det ædleste mål træder frem. Bagefter viser det sig, kortsynethed gjorde det umuligt; thi der vil altid være uoverskuelige ting, som ikke lader sig indrullere i en fast forudlagt ramme. Målet nåedes også tilsyneladende, men det kostede!?

Den historie, der vil stå redest og mest lysende også fremover er den, der skrives uden skelen til ære, magt og berømmelse. Derom er denne sten et vidnesbyrd. Derfor lyser den også klarere op, netop i 1961. Her faldt unge mennesker — uden tanke „på at skrive historie“, uden at ville høste laurbær, som ære og fortjeneste, kun med dette ene i tanken: friheden, for enhver pris, under enhver form: tænke, tro og tale.

Friheden skal man altid slås for. Den bevares altid kun under kamp, hvad enten det er ordets, talens eller som her endog våbnenes kamp.

Friheden til at være et folk har indtil nu været vort fornemste kendetegn.

Denne sten skal i det kommende år fortsat afgive det vidnesbyrd til såvel store som små iblandt os, og både kalde til eftertanke og til bestendelse!

Frihed er det bedste ord, som på jorden findes, ej i syd og ej i nord bedre navn vi mindes; det er klang fra paradiset, gik fra mund til mund med pris hos al jordens ædle.

Slaveri og trællestand, lænker, bånd og plage, det er lyd fra dødens land mislyd alle dage, vækker frygt og virker sorg, prises kun på jætters borg, og hos dødens fyrste.

Formanden for de erhvervshæmmede fra frihedskampen, maskinar-

bejder Børge Emil Pedersen nedlagde blomster på Frihedsfondens vegne og Hagbart Andersen på Gestapofangernes vegne.

På gæstfri måde var derefter alle deltagere i højtideligheden gæster på Osted Efterskole ved et kaffebord. Her bragte Hagbart Andersen en hjertelig tak, fordi man i Rorup så smukt hædrer mindet om de 11, der på så skændig en måde blev skudt ned bagfra af de tyske okkupanter.

Traditionen tro var der lyngbuketter fra Sonnes hjem i Farsø.

Den tyske folketingsmand håber på vor accept

Den tyske folketingsmand i Nordslesvig, Hans Schmidt, har sendt os følgende:

Til redaktøren for de danske koncentrationslejrers fangers blad „Pigtraad“

De var så venlig at tilsende mig bladets nr. 6 for juni d.å. med en gengivelse af min sidste tale i folketinget, forsåvidt denne berørte spørgsmålet fra retsopgøret, og med kommentarer hertil.

Af kommentarer fremgår, at man venter en nærmere forklaring fra min side. Denne opfordring tager jeg gerne imod, idet jeg også nærer et håb om, dermed at kunne fremme en mere forstående holdning de to lejre imellem.

Lad mig indledende sige, at fremstillingen af denne sag i Deres blad på grundlag af mine allersidste udtalelser i folketinget bærer præg af, at De først er blevet opmærksom på denne nu. Det må være årsagen til, at De taler om „forblommede“ udtalelser fra min side.

Der var gået mange udtalelser forud, og disse sidste var *ikke* rettet til offentligheden med henblik på en fyldestgørende fremstilling af sagen. De blev fremsat, for rent formelt at give statsministeren anledning til et svar i sin svartale under afslutningsdebatten. Dette svar var af finansministeren bebudet tre uger forud, da jeg ved 3. behandling af tillægsbevillingsloven bragte sagen i erindring. Det var også sket i begyndelsen af marts måned ved et spørgsmål til finansministeren i spørgetimen og

<p><i>A/S J. Petersens</i> <i>Beslagfabrik</i> NIBE</p>	<p>THYLANDS BANK Aktieselskab HURUP - THY</p>	<p>HANDELSBANKEN I VIBORG</p>
<p>AKTIESELSKABET MORSØ BANK NYKØBING M</p>	<p><i>Birkesig Kalkværk</i> ROSMUS ST. pr. BALLE</p>	<p>BETONVAREFABRIKKEN „LØVEN“ SKJERN</p>
<p>MORSØ GUMMI A/S Grønnegade - Nykøbig M</p>	<p>SPARE- OG LAANEKASSEN FOR NIBE BY OG OMEGN</p>	
<p>A/S MORSØ TEGLVÆRKER Nykøbing M</p>	<p>Løgstør Andels Svineslagteri</p>	<p>Skern Svineslagteri</p>
<p>NYKØBING JERN OG STAAL Nykøbing M</p>	<p>DISKONTOBANKEN i Løgstør</p>	<p><i>Hugo Holmstoel & Co. I/S</i> Jern- & stålforretning SKJERN</p>
<p>V. TANGE PEDERSEN Tømmerhandler Flade pr. Nykøbing M.</p>	<p>EMIL SØRENSEN CYKLER - KNALLERTER Nibe</p>	<p>POLAR Skjern</p>
<p>MORSLANDS FOLKEBANK A/S Nykøbing M</p>	<p>NIBE JERNHANDEL A/S</p>	<p>ALKJÆRSIG TEGLVÆRK Skjern</p>
<p>NYKØBING M OG OMEGNS SPAREKASSE-FORENING</p>	<p>ODGAAR NIELSEN MASKINSNEDKERI Hurup</p>	<p>HURUP SAVVÆRK og TØMMERHANDEL</p>

iøvrigt ved alle forudgående åbnings- og afslutningsdebatter.

Det vil altså sige, at mine „forblommede udtalelser“ alene var rettet til regeringen og folketingets medlemmer iøvrigt, som jeg kunne forudsætte måtte være fortrolige med sagens enkeltheder. Dertil kommer yderligere det ikke uvæsentlige moment, at en så ofte gentaget time-lang og detaljeret fremstilling måtte antages at virke forstemmende i stedet for fremmende, af hvilken grund jeg gennem årene har nøjedes med at bringe sagen i erindring.

For at gøre Dem bekendt med den *aktuelle* situations forhistorie tillader jeg mig at vedlægge afskrift af min skrivelse af 21. april 1959 til formændene for folketingets partigrupper og tingets medlemmer fra den sønderjydske storkreds. I denne skrivelse henvises der yderligere til min tale i folketinget under afslutningsdebatten den 4.-6. 1959 (folketings-tidende for 4.-6. 1958, sp. 5474 - 79), som jeg håber, De nu også vil gøre Dem bekendt med. Der finder De min detaljerede redegørelse for sammenkoblingen og ligeledes den daværende statsministers svar herpå — som af mig refereret og altså skriftligt, hvad De jo efterlyser.

Der er yderligere det at sige til disse mine principielle bemærkninger, at jeg fremsendte dem på opfordring og på grundlag af de samtaler, som var ført ugen forud med ovennævnte kreds af tingets medlemmer uden undtagelse, dog ved den sammensætning folketinget har nu, efter valget i november 1960, med de „uafhængige“ som eneste undtagelse — de var jo ikke repræsenteret dengang — og at der umiddelbart efter, at jeg havde forladt talerstolen, udtaltes tilfredshed med den måde, jeg tog denne sag på.

I en udtalelse i Deres blad ankes der også over, at jeg ikke henviser til, *hvilke* danske sønderjyder der har opfordret mig til at „blande“ mig i forhandlingen mellem København og Bonn. Dertil vil jeg gerne sige, at det finder jeg ingen anledning til; fremgangsmåden er accepteret af folketing og regering, og

denne oplysning må være tilstrækkelig.

Sammenkoblingen er altså alene en sag, som vedkommer regering og folketing, og det er da også forklaringen på, at den ikke er indgået i forhandlingerne, som *senere* førtes af delegationerne for regeringerne i København og Bonn, og at jeg ganske undlod at „blande mig i“ under ratifikationsdebatten i folketinget.

Min mission i Bonn gik *ikke* ud på, at søge dette foranlediget, men den gik ud på, at „få sagen til at glide“ — for at tale med min samtalepartners ord — og det, mener jeg, forklæjner ikke min mission.

Jeg kan yderligere tilføje, at motivet for sammenkoblingen slet ikke er så „fantastisk“ endda. Motivet var en ærlig vilje til at lette noget af byrden for begge lejre, og denne vilje ledte hen til denne fremgangsmåde. Det, synes mig, skulle også Deres gruppe værdsætte og acceptere.

Med venlig hilsen

H. SCHMIDT, M. F.

Væmmelse ved tanken

Vi omtalte i „Pigtråd“ for juni, side 107—108, den sag, den tyske folketingsmand Hans Schmidt søgte at rejse i folketinget i maj i år.

Kort gengivet reagerede vi imod, at hr. Schmidt havde udtalt, at han havde gennemført de danske exfan-gers krav til Vesttyskland om erstatning for folkeretsstridig behandling ved indespærring i tyske k-z-lejre.

Nu stillede hr. Schmidt krav om en modydelse til gavn for tyske medborgere, der gennem internering — efter befrielsen — har været indespærret på grund af deres holdning under besættelsen, deri indbefattet en del sager om tabt pensionsret af samme grund som lige nævnet.

Naturligvis sendte vi hr. Schmidt bladet med vor redegørelse. Der er ikke noget mærkeligt heri, for vi sender altid bladet til folk, der er omtalt.

Der har ikke fra vor side været nogen opfordring til et svar, men selvfølgelig stiller vi gerne plads til rådighed for et svar. Men svaret skuffes os.

Det er gået hr. Schmidt her lige-

som det gik ham i folketinget, at han bruger en masse ord til at sige in-genting.

Der henvises til en vedlagt skrivelse til formændene for folketingets partigrupper. Der henvises yderligere til en tale i folketinget i 1958.

Begge dele viser stor foragt for at konkretisere.

At påberåbe sig statsminister H. C. Hansens tilslutning forekommer meget frimodigt, da statsministeren netop henviste til den afvisende holdning overfor sagen. Det fremgår også, at hr. Schmidt har forhandlet uden H. C. Hansens viden.

Ved at studere hr. Schmidts taktiske manøvrer forstår vi godt, at han ikke vil opgive, hvilke danskere i Sønderjylland, der har opfordret ham til at blande sig i forhandlingerne om erstatningerne fra Vesttyskland.

Det drejer sig naturligvis om folk, der har sagt, at han hellere skulle hjælpe de danske k-z-fanger med gennemførelsen af deres krav, end at arbejde for oprejsning for tyske lands-svigere.

For os er sagen ikke ny, men da vi første gang stødte på hr. Schmidts sammenkobling af de to sager, fandt vi historien så fantastisk, at vi mente, han var bedst tjent med, at vi ikke omtalte den eller tog stilling til den.

Da han rejste den påny, fik det bøgeret til at flyde over.

Vi kan ikke finde os godvilligt og tavs i at være løftestang for tyske landssvigere i Nordslesvig.

Selvom hr. Schmidt selv er af den opfattelse, at han her har præsteret et Columbus-æg, vil vi anbefale ham at lade sammenkoblingen falde.

Det kan ikke være rigtigt, at hr. Schmidt er så *tysk*, at han ikke kan forstå vore synspunkter.

Vi væmmes stadig ved tanken om, at vore kammeraters lidelser og død skal betales med vederlag til tyske nordslesvigere, der stod og råbte: „Heil Hitler“ og „Heim ins Reich“.

Hvad med vejviserne for bøddel-tropperne?

F—k.

Danmark er med sit bidrag til FN's udvidede tekniske bistandsprogram for 1961, svarende til ca. kr. 1,75 pro persona, den største bidragyder i forhold til befolkningstallet af de 89 lande, der i år støtter programmet.

BRUGTE:

Forhandler
kan medvirke

Pover Major - Fordson Major
Dexta Ferguson 26 - 31 - 35 - 65
International B 250 - 275
David Brown

købes billigst direkte gennem

Norre Nebel Traktorimport

Telf. 114 - Norre Nebel - C. P. Jensen - Træffes bedst kl. 7-10

<p>A. Honoré & Søn Isenkram og udstyrsforretning LEMVIG</p>	<p>DRAGSBÆK MALTFABRIK Thisted</p>	
<p>TH. LAURSENS BOGTRYKKERI TØNDER</p>	<p>VIBORG STIFTS FOLKEBLAD</p>	
<p>GRENAA NY TØMMERHANDEL</p>	<p>SPAREKASSEN FOR THISTED AMT</p>	<p>OSCAR LUND GULDSMED Vestergade 25 - Thisted</p>
<p>A/S OTTO SECHER Grenaa</p>	<p>LANDBOSPAREKASSEN Thisted</p>	<p>AFTEN-POSTEN Thisted</p>
<p>SIGURD RAVNHOLT Hjallerup</p>	<p>J. LAURITZENS EFTFL. MÆGLERFORRETNING Kongensgade 11 - Esbjerg</p>	<p>VÆR VELFRISERET - GÅ I SALON HENNA Telf. 506 Skolegade 2 - Hjørring</p>
<p>LEO KÆRAA's EFTFL. O. STEEN exam. tandtekniker Kongensgade 25 - Esbjerg</p>	<p>ANDERS LARSEN & SØN Aut. elektroinstallatører Kongensgade 11 - Esbjerg</p>	<p>H. P. BANGS VOGNMANDS- og FLYTTEFORRETNING Esbjerg</p>
	<p>CENTRALTRYKKERIET Esbjerg</p>	<p>CENTRALVASKERIET v. M. Hansen Danmarksgade 8 - Esbjerg</p>
	<p>OVE SCHOVSBO LANDINSPEKTØR Esbjerg</p>	<p>ESBJERG BANK AKTIESELSKAB</p>

Fængselsnøgler til Frihedsmuseet

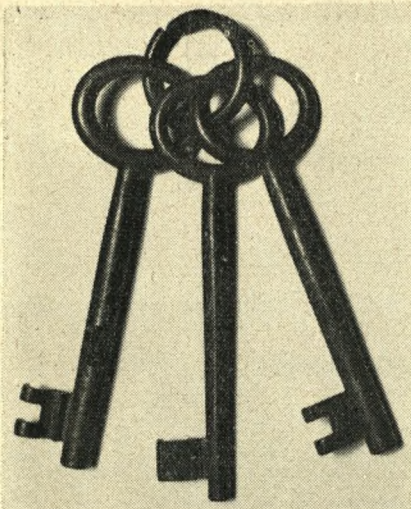
De stammer fra et nordtysk fængsel og er bragt hertil af en sønderjyde fra Haderslev

Ved „De erhvervshæmmedes“ sidste møde havde man som gæst en fangekammerat fra fængslet i Bochum i Nordtyskland, Christian Christensen, Haderslev.

Ved Tysklands sammenbrud fik han nøglerne af dr. Anderson.

Chr. Christensen har nu skænket foreningen de velvoksne nøgler — samt fangedragten. Den er stemplet med fængslets stempel

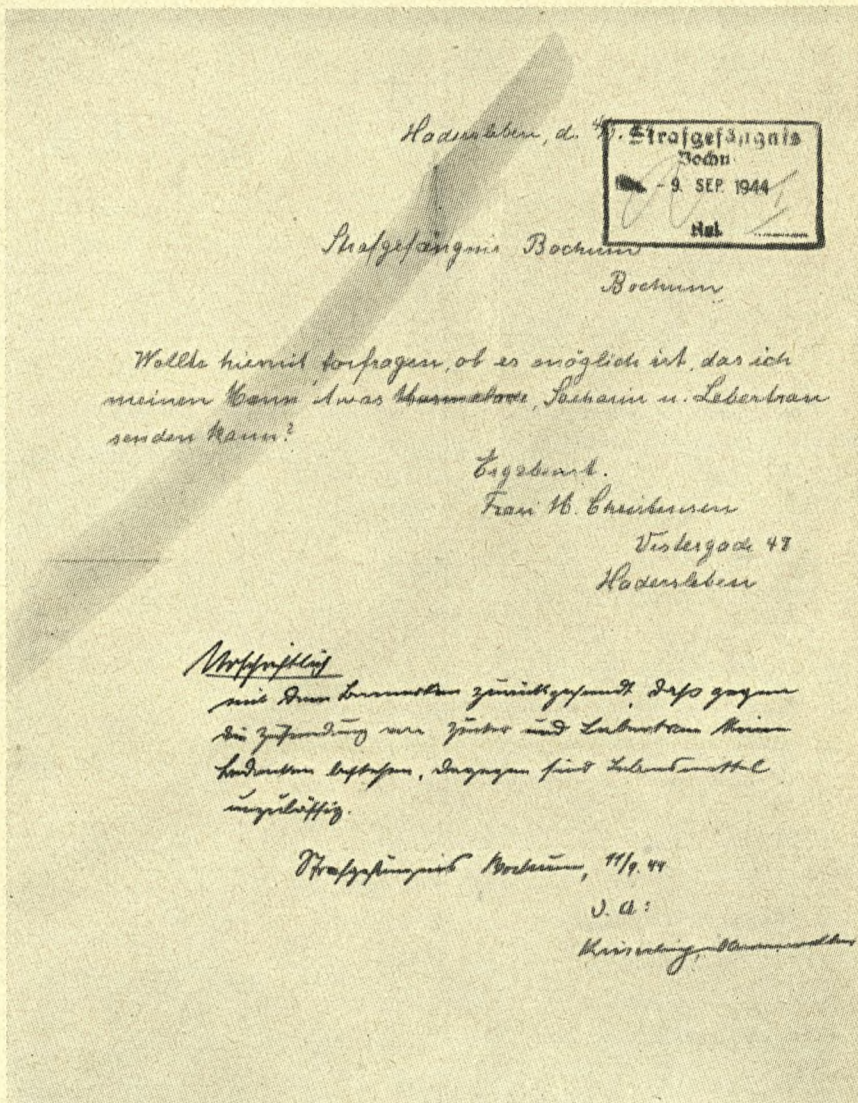
Både nøgler og fangedragt vil blive overgivet til Frihedsmuseet.

Billedet viser de store nøgler til fængselet i Bochum. Chr. Christensen, Haderslev, fik nøglerne som en gave fra befrielsestropperne. Han har passet godt på dem siden, og nu har han foræret dem til „Foreningen af erhvervshæmmede fra frihedskampen“. De vil af denne forening blive skænket til Frihedsmuseet, idet man ser sådan på det, at der har nøglerne hjemme.

Christian Christensen, Haderslev, har hjembragt en fangedragt fra fængselet i Bochum. Den har han nu også skænket de erhvervshæmmede.

Da Christian Christensen sad i fængselet i Bochum, skrev hans kone til fængselschefen og bad om lov til at sende sin mand marmelade, sacharin og levertran, men dette brev er returneret med påtegning om, at hustruen kun må sende sukker og levertran, derimod ikke levnedsmidler, hvilket jo i dette tilfælde betyder et afslag på ansøgningen om at måtte sende marmelade.

<p>E. & C.'s Hønsfoderfabrik A/S ESBJERG</p>
<p>Johan Olsen & Co. A/S Bygningsartikler ESBJERG</p>
<p>VALSEMØLLEN Aktieselskab ESBJERG</p>
<p>Brødrene Leervad Aut. elektricitetsfirma NORGESGADE 41 ESBJERG</p>
<p>WIGGO KONGSTAD A/S FISKEBROGADE - NY HAVN ESBJERG</p>
<p>A/S Brdr. Nissen ESBJERG</p>
<p>A/S Ingemann Jørgensen & Co. Fiskeeksport & filetfabrik ESBJERG</p>

<p>Aktieselskabet Varde Bank ESBJERG AFDELING</p>	
<p>Dagbladet VESTKYSTEN ESBJERG</p>	
<p>J. ANDERSKOUV OG A. T. THOMSEN rådgiv. ingeniører Esbjerg</p>	
<p>OVE SCHRØDER & KARL HANSEN A/S civilingeniører & entreprenører Esbjerg</p>	
<p>AKTIESELSKABET C. J. CHRISTENSENS PAPIRHANDEL Esbjerg</p>	
<p>A/S ESBJERG JERN- OG STAALFORRETNING</p>	
<p>PELSDYRAVLERNES FISKEOPKØB ved Oscar Wilhelmsen Esbjerg</p>	
<p>The Borden Company A/S ESBJERG</p>	<p>THORVALD BORNHØFT Esbjerg</p>
<p>OTTO BERTELSEN Radio - Sendere - Ekkolod NYHAVNSGADE 25 ESBJERG</p>	<p>KAJ BRAAD's BOGHANDEL Esbjerg</p>
<p>KAJ CHRISTENSEN Jernbanegade 9 - Hjørring</p>	<p>A/S NORDISK FLASKEGAS Esbjerg</p>
	<p>H. NORDLAND HANS NORDLAND A. STENTEBJERG statsaut. revisorer - Esbjerg</p>

Dachau-Klubben

Studiekredsen lægger ud.

Deltagerne i Dachau-Klubben studiekreds i frihedskampen sidste vinter var så glade for arbejdsfællesskabet, at de har ønsket at fortsætte nu til vinter.

Der begyndes torsdag den 5. oktober kl. 19,30 på Nyboder skole.

Studiekredsen ledes af lektor Jørgen Barfod. Som grundbog bruges dobbeltbindene: „Danmark under 2. Verdenskrig“.

Interesserede bedes indmelde sig hos Svend Busk, Herluf Trollesgade 21, K.

70 ÅR

Grosserer P. M. Daell, formanden for Frihedsfonden, fyldte 70 år den 14. juli. I Politiken slutter Cap sin omtale med følgende bemærkninger:

Siden 1945 har Daell ledet Frihedsfonden og overvundet alle administrative vanskeligheder med stilfærdig dygtighed. Han maser ikke på, men får tingene til at gå, som de skal. Og han vover slet ikke at stjæle publicity fra så vigtige personer som dressmen og fotomodeller. Det er måske også bedre at arbejde i Nørregade end at figurere på boulevarden.

☆

Harry Samsing (medlem af den berømte og uforfærdede Samsing-gruppe i Aarhus) og hustru, Stavlandsvej 3, Taarnby pr. Kastrup, kan fejre sølvbryllup torsdag den 31. aug.

☆

MEDLEM af Kammeraternes Hjælpefunds bestyrelse, boghandler Otto W. Olesen, Randers, er afgang ved døden.

Olesen gjorde under okkupationstiden turen over Frøslev, Neuengamme og Meppen. Han var en brav, flink og fornøjelig kammerat, der på udmærket måde bevarede humøret og derved var et opmuntrende element.

Han var en meget initiativrig boghandler, der drev Køsters boghandel i Randers — en forretning, der er kendt over hele Jylland.

Socialministeriets bekendtgørelse af 31. juli 1961.

Bekendtgørelse om fastsættelse af en ansøgningsfrist i medfør af lov om fordeling af en fra Forbundsrepublikken Tyskland i henhold til overenskomst af 24. august 1959 modtaget ydelse.

I medfør af den bemyndigelse, der er meddelt socialministeren ved § 11, stk. 3, i lov nr. 242 af 10. juni 1960 om fordeling af en fra Forbundsrepublikken Tyskland i henhold til overenskomst af 24. august 1959 modtaget ydelse, fastsættes efter indstilling fra det i henhold til nævnte lov nedsatte fordelingsnævn fristen for indgivelse til fordelingsnævnet af ansøgninger om den i lovens § 6 omhandlede særlige hjælp til den 1. oktober 1961.

Socialministeriet, den 31. juli 1961.

Jul. Bomholt.

/ Deleuran.

Dagbogsblade

1/7.

EICHMANN SENDTES KUN TIL DANMARK FOR AT BEROLIGE DE OPHIDSEDE GEMYTTER

»Hr. dommer, der var ingen tilfredshed over, hvad der skete i Danmark blandt ledende Gestapo- og SS-folk«, sagde Eichmann i fredags under megen munterhed i retssalen som svar på dommer Ravehs spørgsmål, og på typisk Eichmann-maner ræsonnerede han videre: »Ellers ville man ikke have givet mig ordre til at rejse til Danmark«.

Eichmann forsøgte først at undlade at svare på et direkte spørgsmål om, hvorvidt han havde været i Danmark i oktoberdagene, men da han blev presset, indrømmede han det, men tilføjede skyndsomst, at »jeg ankom først efter, at aktionen var tilendebragt«.

Tidligere havde Eichmann gjort et forsøg på at lægge ansvaret for organisationen af jødeforfølgelserne i Danmark over på sine overordnede og underordnede. Han erklærede, at orden til at forberede aktionerne var gået fra gestapochefen Gruppenführer Müller, der var hans chef, direkte til Gunther, der var hans underordnede, altså udenom hans egen person. Gunthers opgave i Danmark var at chartre to skibe, der skulle transportere de 7000 danske jøder til Theresienstadt, og arrangere transportplanen.

Efter at have måttet indrømme, at han var rejst til Danmark, forsøgte Eich-

mann at reducere sin rejse til en uvæsentlig detalje. Stillet overfor dokumenter, der imidlertid viser, at han var sendt til Danmark for at undersøge, hvem der var skyld i fadæsen, der havde ophidset Hitler og Himmler, og for om nødvendigt at bringe dr. Bests hoved hjem på et fad, svarede Eichmann, at hans opgave i Danmark var at undersøge, hvorledes man kunne »berolige de ophidsede gemytter og ikke at undersøge, hvor skylden lå«, og han fortsatte endnu engang med et typisk Eichmann-ræsonnement, idet han sagde: »For hvis det ville være sandt som påstået, at jeg var sendt til Danmark for at opklare fiaskoens årsager, så ville dette have fremgået af dr. Bests rapport, og det er ikke tilfældet«, skriver Herbert Pundik i Information.

Eichmann sagde yderligere, at jødeforfølgelserne var inspireret af Ribbentrop, og han hævdede til ethvert dokument, fremlagt i retten i forbindelse med jødeaktionerne i Danmark, blandt andet et brev fra dr. Best til udenrigsministeriet i Berlin, at de var behæftede med fejl og misforståelser i det omfang, hvori de omtalte Eichmanns andel i aktionen.

Herbert Pundik.

24/7.

UDVIST AF DANMARK — NU POLITIKEREMNE I TYSKLAND

Wilhelm Jürgensen, bedre kendt som »Asmus von der Heide« fra det tyske mindretals organ i Danmark under besættelsen, er på et møde i Flensborg blevet opstillet som spidskandidat for det nye Følelsetyske Parti i Flensborgs 2. valgskreds til forbundsdagsvalget den 17. september. »Asmus von der Heide« blev udvist af Danmark efter befrielsen.

8/8.

EICHMANN KRÆVES DØMT TIL DØDEN!

I Jerusalem blev sagen mod Adolf Eichmann i dag genoptaget efter en pause, hvor anklageren og forsvareren har haft tid til at udarbejde deres afsluttende indlæg. Selvfølgelig kan først ventes til oktober.

I dag fik den israelske anklager Hausner ordet til første del af et indlæg, som ventes at ville strække sig over tre dage. Hausner krævede Eichmann dømt til døden.

»Vi har ventet og ventet på et eneste tegn på anger, på beklagelse«, hed det i Hausners tale, »men Eichmann har blot oplyst, at han ikke tror på anger, som ikke kan bringe nogen tilbage til livet. Han tror simpelthen, at den ed, han af lagde til Hitler, fritager ham for ethvert ansvar og giver fuld retfærdiggørelse for alle ugerninger. Han har erklæret, at det eneste, som ærgrer ham, er, at hans mission mod jøderne ikke er blevet tilendebragt.«

<p>AAGE SELCHAUS JERNFORRETNING A/S SKIVE</p>
<p>BP SERVICE A. JOHNSENS AUTOSERVICE Reservevej 26 - Skive</p>
<p>ANDR. ANDERSEN A/S Skive</p>
<p>THORSTEN PEDERSEN & SØN Austin - Triangel Skive</p>
<p>BRYGGERIET THORDAL Skive</p>
<p>SKIVE BØRSTEFABRIK AKTIESELSKAB</p>
<p>SKIVE BRØDFABRIK</p>
<p>VESTJYDSK GLASIMPORT A/S Skive</p>
<p>L. PEDERSEN & SØN VOGNUMAND Skive</p>
<p>BRDR. BRØNDUM A/S Skive</p>
<p>A/S VINDERUP MØLLE Telf. 4 - 236 Vinderup</p>

<p>Lundgaard Teglværk STOHOLM - JYLLAND</p>	<p><i>Jungs Boghandel</i> Stephan Agger SKIVE</p>
<p>Skive Diskontobank AKTIESELSKAB</p>	
<p>AKTIESELSKABET LANDBOBANKEN I SKIVE SALLING BANK</p>	
<p>AKTIESELSKABET DURUP POLSTERMØBELFABRIK</p>	
<p>HØJSLEV TEGLVÆRKER A/S</p>	
<p>SKIVE OG OMEGNS ANDELSVASKERI</p>	<p>SPARE- OG LAANEKASSEN FOR VRAA OG OMEGN</p>
<p>A/S SKIVE MARKFRØKONTOR</p>	<p>BINDSLEV HANDELS- OG LANDBRUGSBANK</p>
<p>STRANDBY SKIBSVÆRFT N. Chr. Hjørnet & søn</p>	<p>ASGER LARSEN aut. installatør Bindslev</p>
<p>HANS OLSEN SEJLMAGERI Havnen - Hirtshals</p>	<p>A/S HIRTSHALS BANK</p>

Dansk kommuneskole opretter frihedsmuseum

Initiativet taget af ung lærer, der kun var 3 år, da nazisterne overfaldt Danmark.

Lærer Peter Thygesen forklarer eleverne om frihedskæmpernes armbind. Der var forskel på de grønne nordjydske armbind og de „rigtige“ armbind. Båndoptageren i forgrunden hører med, når der på Sønderbro skole i Aalborg undervises i nutidshistorie.

De fleste hjem ligger stadig med minder fra krigens tid, men for hver hovedrengøring bliver erindringerne færre. I Aalborg er der taget et frisk initiativ, som kan sikre mange ting fra besættelsesårene imod glemsel og samtidig nyttiggøre dem på en ny måde.

Det begyndte nogle dage før 4. maj i år, hvor den unge historielærer på Sønderbro skole, Peter Thygesen, ville fortælle sine elever i en 5. klasse om besættelsestidens historie.

Af sin far, arkitekt Chr. Thygesen i Viby J., havde han lånt nogle scrapbøger og en del illegale blade, som straks fangede børnenes interesse. En af pigerne kunne fortælle, at der også i hendes hjem var illegale blade, en dreng fortalte om en samling af rationeringsmærker, en anden om en stålhelm, som en tysk soldat hav-

de smidt fra sig i en gård efter den 5. maj.

Lærer Thygesen foreslog børnene, at de hver især spurgte hjemme, om de måtte låne tingene med i skole, så at kammeraterne kunne se dem. I den følgende historietime bugnede kateder og skoleborde med minder fra tyskernes besættelse af Danmark.

Beretning om koncentrationslejre blev pludselig mere levende for børnene, når de foran sig havde et af de numre, der havde hørt til en krigsfanges dragt eller et Wertmarke, lydende på 2 RM i SS-Standort Kantine, Buchenwald.

Der var også frihedskæmperarmbind, både de rigtige og de nordjydske. I forårsdagene 1945 forsvandt en sending armbind, og af frygt for, at de var faldet i tyskernes hænder og i en akut situation kunne blive en

falsk legitimation, blev der i Nordjylland startet en fabrikation af grønne armbind med gyldighed alene for den nordjydske region.

Rationeringsmærkerne gav anledning til en vældig diskussion blandt eleverne, og lærer Thygesen, der kun var 3 år, da tyskerne brød ind i landet, kunne spøgende fortælle sine elever, at et mærke i samlingen på 1/8 liter af levertranpræparatet „Vitaminol“ for ham var en krigstids-erindring, som stadig formåede at give ham dårlig smag i munden.

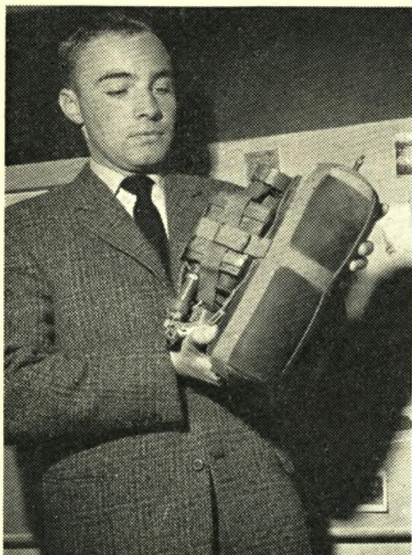
Man var slet ikke færdig med at gennemgå tingene, da klokken meddelte, at timen var forbi, og pludselig udbrød klassens diskussion idéen til at lave skolens eget frihedsmuseum.

Skolens inspektør og øvrige lærere tilsluttede sig tanken, hvorefter Peter Thygesen rettede skriftlig henvendelse til hjemmene og redegjorde for planen. Næsten alle forældre gav straks tilslutning, og nu er lærer Thygesen og hans elever i 5. klasse i færd med at indrette museet.

Fornylig fik samlingen et værdifuldt supplement, idet depotforvalter i hjemmeværnet, Bjeldbæk Jensen, overlod skolen hele sin samling af en sabotørs værktøj. De mange genstande er omhyggeligt demonterede, så at der aldrig vil kunne ske ulykker, og alligevel vil kommende årgange af elever kunne få indtryk af den opfindsomhed og den alsidighed, som under krigen prægede „Becker“ og hans kammerater. Som eksempel kan nævnes en sprængbombe anbragt i en kasse med magnetophæng og flydeblære. „Pakken“ skulle udcastes i nærheden af det skibsmål, sabotøren ville ramme, og flydeblæren og magneten ville derefter sørge for transporten, og en tidsindstillet ladning få det hele til at eksplodere i det rigtige øjeblik.

Også nogle af såvel sabotørernes som tyskernes håndvåben er indlemmet i samlingen sammen med stålhelme af tysk, engelsk og dansk oprindelse, bajonetter, håndgranater og uniformsgenstande.

For yderligere at gøre historieundervisningen levende har Peter Thygesen til skolens båndspiller skaf-

Lærer Peter Thygesen, der fik idéen til frihedsmuseet på kommuneskolen, viser en sabotagebombe, der er rigget til efter skibsmål.

fet et bånd, der gengiver nogle af de plader, som en aalborgenser i krigens tid morede sig med at skære efter radiogengivelser af Hitler- og Churchill-taler, og båndet gengiver også en af de første udsendelser i Pressens Radioavis den 9. april 1940 og kapitulationsbudskabet fra London den 4. maj 1945.

— Der er en vældig interesse for hele samlingen, ikke blot hos børnene, men også hos forældrene, fortæller lærer Thygesen til „Pigtråd“, og det har været en oplevelse at se den iver, hvormed eleverne slutter op omkring denne form for undervisning i vor nutidshistorie.

Jeg håber, at samlingen vil bevirke, at vi her på skolen får eget lokale til historieundervisningen på samme måde, som man overalt har særlokaler til fysik- og naturhistorie. Først da vil vi kunne give den fine samling den rigtige ramme, og det fortjener den.

NIELS A. EIGENBROTH.

AUSCHWITZBOG FORBEREDES

Det europæiske forlag i Frankfurt am Main forbereder en bog om Auschwitz. Den vil sammenfatte den

internationale litteratur, der allerede foreligger om lejren.

Den vil indeholde bidrag fra en lang række personer fra et stort antal lande.

Nogle dokumenter, der hidtil ikke har været offentliggjort, en tidstavle, som blev stillet sammen efter opgivelser af museet i Auschwitz såvel som illustrationer afrunder bogens indhold.

KZ-FANGERNES HÅRDERE RAMT END ANTAGET

Ældes tidligere, er mindre vitale og mere trætte end andre

En undersøgelse af 300 norske tidligere KZ-fanger foretaget fra 1957 og til i dag viser, at krigstidens oplevelser har givet dem eftervirkninger, man ikke tidligere har regnet med ved understøttelser efter krigspensioneringslovene.

En lægekommission har konstate-

ret hjernelidelser hos de fleste af de tidligere fanger. Resultatet er svigtende tilpasningsevner, nedsat vitalitet og dårlig arbejdslyst. Årsagerne hertil har været underernæring, infektioner og direkte hovedskader, skriver redaktør Krcmann, Oslo, til Jyllandsposten for 6/7.

Man må også regne med, at disse mennesker ældes tidligere. Hos 70 pct. har man fundet øget træthed, nervøsitet, hukommelsesforstyrrelser eller nedtrykt sindsstemning, søvnforstyrrelser, angst, utilstrækkelighedsfølelse, initiativløshed og hovedpine. Depressioner fundet hos 30 pct. af de tidligere fanger skyldes en trykkende følelse af utilstrækkelighed og manglende evne til at omstille sig efter krigen og til at godtage, at verden går videre, som om intet var hændt. Livet er blevet konfliktfyldt for disse mennesker, fordi de føler, at de er blevet anderledes end tidligere.

To elever fra 5. klasse lever sig ind i Danmarks historie 1940—45. Kristian Bindeballe med engelsk stålhelmet prøver aftrækkermekanismen i en stengun, mens Jørg. Hedegaard ser til med en gammel dansk soldaterhelmet på hovedet.